D·N
14/8 1951

Helvetet

Helvetet har framstått som en av de omistliga beståndslarna i den kristna läran. Omistlig därför att löftet om ett lyckligt liv efter döden för de goda och trogna och hotet om evig fördömelse för de onda och otrogna har varit en kärngunkt i förkunnelsen. Om alla vinner salighet eller om alla förr:tas, då måste denna förkunnelse stopas.

I äldre tid, för några årtionden sedan, var helvetesläran ytterst konkret. Det var fråga om kroppslig kval, som i predikningarna beskrevs på ett smånande och skrämmande sätt; åhörarna tvivlade inte på pinan och elden, och man får anta att även förkunnarna i regel bokstavligt menade vad de sade. Även då det gällde att tala om v i l k a som måste komma till helvetet var man klar och bestämd. Till denna plats förvisade biskop Billing alla odöpta, även de små barnen, och gav därmed kraft åt kravet på nöddop åt brickliga nyfödda. Biskop Giertz, som med framgång upptagit tanken att ingen brutalitet eller galenskap skall vara kvitta från mande, har i våra dagar gått på samma linje — dock att man av hans uttalanden inte med säkerhet kan sluta sig till om odöpta småbarn kommer till helvetet eller totalt förintas.

Beklämmelseskrifterna ger fortfarande ett någorlunda otvetydigt besked. Tag några satser ur skolupplagan av Lilla Katekesen, ännu brukad för läsning och i viss omfattning för inlärande i landets skolor enligt offentliga instruktioner. "Den som tror och bliver döpt, han skall bliva fralst; men den som icke tror, han skall bliva fördömd." (Deputs sakrament.) "Dem, som synda, hotar Gud att straffa med mångahanda lidanden här i tiden och till sist med evig fördömelse." (Tio Guds bud.) "Till de otrogna skall han (Kristus) säga: 'Gån bort ifrån mig, I förbannade, till den evige elden, som är tillredd åt djävulen och hans änglar.' Och dessa skola då gå bort till evigt straff, men de rättfärdiga till evigt liv."

Den rundfråga, bland präster vars resultat redovisats i Dagens Nyheter visar att meningarna i praktiken är högst delade även bland de yrkeskristna. Några hiller fast vid helvetsläran i tämligen oförändrad form, även om de uttrycker sig så otydligt att deras avsikt att lugna menigheten blir uppenbar. Kyrkoherde Borgenstierna, exempelvis, tar visserligen avstånd från Bibelns sjöar av eld och svavel; det är här fråga om "vad man kallar symboler och metaforer", meddelar han. "Bilderna beskriver det finaste och det förskräckligaste man vet. Meningen är att verkligheten är ännu mycket finare och ännu mycket hemskare." Från somen undantar hr Borgenstierna "hedningar, som aldrig hört om Jesus"; och de odöpta barnen lämnar han "med förtrostan i Guds kärlek". Men i det hela möter vi hos denne präst en gammal hederlig förkunnelse, om också utspädd med små undanflykter och lustigheter. Ingen människa, förklarar det, har "rätt att förskriva Gud lagar för vad han kan och inte kan göra med människan efter döden". Man får inte invagga sig "i sentimentala drömmar om Guds godhet". Det finns en förkastlig "tendens att förvandla hans (Guds) kärlek till en konturlös välmenthet, som har till uppgift att borga för allas happy end". På vissa håll är man ännu säkrare. "Den eviga fördömelsen existerar... som en principiell och ofrånkomlig naturnödvändighet", framhåller kyrkoherde Södergren; han vill dock inte närmare uttala sig om hur detta tillstånd är beskaffat.

Flertalet av de tillfrågade söker däremot utan att tydligt motsäga bekännelseskrifterna finna formuleringar som inte verkar alltför råa eller orimliga. De tycks ha insmittat några klenord av Sveriges mest bemärkte konservative filosof, Christopher Jacob Boström, nedskrivna för bortåt hundra år sedan: "Till helvetet således med hela den gamla barbariska djävla- och helvetesläran; och dit även — hade vi så när sagt — med alla de råa och tankiösa varelser, som ännu i våra dagar förkunna henne." Sätten att kompromissa, att glida från problemen, att genom poetiska uttryck bli otydlig, att på abstraktionernas vingar företa en himmelsfärd från den olustiga frågan, är ungefär lika många som deklaranterna. Man erinrar sig både då det gäller utsagornas variationer och logiken i de enskilda resonemangen Albert Engströms ord om att "det finns temperaturstegringar även i helvetet".

Biskop Yxander — respektabel som den ende biskop vilken velat uttala en mening — använder den enklaste utvägen. "Vi tillåter icke vår tanke något detaljspekulerande om 'den andra sidan'." Direktör Hartmann säger att fördömelse är detsamma som synd — vips är hela frågan borta. Några präster har med förklarlig tveksamhet framfört tanken på a p o k a t a s t a s i s, vilket i detta sammanhang innebär att alla till sist skall nå frälsning. "Guds syveränitet kräver att hans frälsningsvilja inte för evigt kan stå att säga saboterad av ondskan, allra minst den människliga." Hos en rad andra är ordalagen så allmänna, så till intet förpliktande, att det vore en förhävelse att söka fastställa en saklig innebörd. Uttrycket "evigt straff... kanske bäst förstås som ett uttryck för att Gud icke förhåller sig passiv till människan". "Klart och tydligt är oss sagt av Frälsaren och de nytestamentliga författarna att det är en allvarlig sak att vara född till människa, ty jordelivet ges oss bara en gång, och ett förspillande av nådatiden kan ej repareras."

Sådan är kyrklig förkunnelse år 1951. Några tycks tro på de bekännelseskrifter vilkas sanning söndag efter söndag betygas, även om de med helvetet inte menar en eld, utan något "ännu mycket finare och ännu mycket hemskare". Andra tror inte på dessa bekännelseskrifter, men arbetar med ett dubbelt bokhålleri: de ord som meningheten rimligen uppfattar på ett sätt skall i själva verket uppfattas på ett helt annat sätt, så subtilt att ingen kan kritisera. Mellan det på en gång absurda och stötande brutala och det meningslösa eller banala söker man finna den gyllene medelvägen. Ingen vill beskylla dessa personer för medvetet obeederlighet — stundom är säkert kompromisserna i frukter av andliga brottningar — men resultatet är uppenbart: en lära som i flyk från det ohållbara är på väg att förvandlas till en av Bibelns språkbruk färgad fraseologi utan varje konkretion.

Terrorn i Argentina

Som "energiska motåtgärder" inför försök att arrangera sabotage, skapa terror och förbereda kaos har den argentinska regeringen karaktäriserat sina ingripanden under de senaste dagarna. Flera medlemmar av de bägge oppositionspartierna, radikaler och socialdemokrater, har häktats, och i provinsen Cordoba har ett stort antal järnvägstjänstemän arresterats, anklagade för att ha planerat sabotageaktioner och annat i samma stil. Strejkande järnvägsmän hotas med ständrätt sedan regeringen utfärdat en bestämmelse enligt vilken samtliga järnvägsanställda är att betrakta som militär personal och följaktligen sorteras under krigslagarna. Vidare har president Perón undertecknat en lag enligt vilken medlemmar "som söker skada sitt land i ekonomiskt eller politiskt avseende" kan dömas till fängelse i 5—25 år.

Det behöver knappast sägas att ett dettia tal om den argentinska oppositionens terroristplaner helt är gripet ur luften. Det saknas varje bevis som förtjänar namnet. Men anklagelserna är typiska för vad en regering som söker nå fram till den hundraprocentiga diktaturen griper till när den vill svepa bort sista fa procent som skiljer den från målet. I det aktuella fallet är det inte svårt att finna vad det är som ligger bakom regeringens handlingssätt.

Om någon vecka skall i Buenos Aires en jättedemonstration äga rum, vars kulmen skall bestå i en vädjan till president Perón att ställa upp som kandidat vid presidentvalet den 11 november. Tidigare var det inte tillåtet för en president att ånyo kandidera omedelbart efter avslutad ämbetsperiod, men 1949 ändrades författningen så bl. a. denna punkt, givetvis i Peróns intresse. Meningen är nu främst att sätta skräck i alla som hyser en avvikande mening om diktatorns förmåga. Eftersom demonstranterna skall samlas från hela Argentina, kommer järnvägsmän att ute sättas för hårda påfrestningar; därför måste speciellt järnvägsmännen hållas ordentligt i schack. De dåligt förberedda och föga omfattande strejker som ägde rum för någon tid sedan har under sådana förhållanden förvandlats till högförrädiska handlingar.

Under innevarande år har den Perónska diktaturen gjort sig skyldig till en serie av grova övergrepp. Mest kompromitterande — i varje fall inför utländsk opinion — har varit förkvävandet av det fria ordets främsta språkrör, den berömda tidningen La Prensa. Samtidigt har skolbarnen tvingats att åhöra presidentens tvåtimmarstal och att lyssna igenom it radio. Andlig likriktning, arrestering av oliktänkande, godtyckliga lagar mot misshandlingar av elementet, behållna anklagelser mot oppositionen — det kan inte råda något tvivel om vem som det är som representerar väldet i dagens Argentina.

PRESSGRANNAR

Hr Wigforss är ingen älskare av en samlingsregering, men ställer sig inte helt avvisande, menar Ny Tid (s). För många har det kommit att framstå som otillfredsställande om oppositionen kommer att stå helt utanför ansvar och delaktighet.

Frågan har då uppkommit, om man inte på centrala punkter skulle kunna nemas om hur det fortsatta förhållandet mellan socialdemokratin och de borgerliga partierna skall bli möjligt. Det måste emellertid ligga i öppen dag, att socialdemokratin inte kan vara beredd att köpa samverkan till priset av åtgärder av självuppgivelse. När detta konstateras, plågar det oss på intet sätt att förfäktas som ett socialdemokratiskt dikat beträffande villkoren för samverkan. Även detta är en fråga.

Anpassningsproceduren kanske inte behöver bli så smärtsam, eftersom socialdemokratin redan nu har som Aftontidningen (s) påpekar gått ganska långt i den vägen;

> Nu finns det ju ingen betydande majoritet; verkligheten är närmare den klassiska hälften-plus-en-majoritet, som alltså ansetts tillräcklig demokratins svaghet och orättvisa. Men är det i själva verket icke just med hänsyn härtill socialdemokratin icke aktualiserat hela sitt socialiseringsprogram? Den har helt enkelt ansett landet lagt för hårt för så vittgående åtgärder. Socialdemokratin har i grunden aldrig hänsynslöst utnyttjat sin hälften-plus-en-ställning. Det är endast i den överhettade agitationen, som den socialdemokratiska diktaturen existerat. I verkligheten har den för många år sedan alltså nått mycket betydande majoritet.

Tar regeringen redan nu hänsyn till oppositionen och lägger sin politik så att nästan alla regeringsförslag kan påräkna stöd även från oppositionen, varför kan då inte motsvarande hänsyn lika gärna tas inom ramen för en samregering?

Tredjeständpunktarnas ockupation av Morgon-Tidningens kultursida visar att den gamla defaitismentalliteten inte är riktigt död överallt inom det socialdemokratiska partiet, anser Borås Tidning (h):

> Krigets materiella förstörelser kan avtaga vara värre än en sovjetryssk ockupation, som andet skulle förinta det ledande skiktet inom alla samhälleliger, det politiska livets män, fackföreningsledare, akademiker, affärs- och industriidkare, och sagt alla dem som skulle kunna vänta sig hjälp av den argentinska regeringen genom att framträda som ledare i underjordisk verksamhet. Det är helt att inbilla sig att man genom underjordisk motståndsrörelse efter ett skulle kunna ta igen vad man försummat så länge det ännu fanns tid att med framgång genomföra hjälp försvara sig mot fienden.

Morgon-Tidningen (s) försvarar absurditeterna med att de är "löjeväckta" ur sitt sammanhang — likasom om innehållet skulle bli mindre kompromitterande i ett skäckbelysande menlösa fraser.

Polishysteri bör ännu mer kritisk då de 75 extra utnämningar som sig i väg efter den 18 augusti, skriver Sydsvenska Dagbladet (h):

> Även om en överenskommelse därefter snabbt kan träffas, torde de flesta av dem, som slutat, inte återvända. Det är en omständighet som blir sålunda konfliktens följdverkningar lika oförutsedda som ingrepp. Så mycket mera angeläget är det, att en uppgörelse kommer till stånd. Det torde emellertid vara uteslutet, att en sådan kan åstadkommas, på vederbörande kommunala myndigheter i Stockholm visar större tillmötesvillighet än hittills mot polispersonalen. Varför detta skall nämnvärt ändras, är svårt att se, är verkligen inte lätt att förstå.

På vad sätt misstyrnnas Stockholmspolisen? Den har fått ett löneförbättrande som ligger en lönegrad högre än vad de bäst betalade poliserna får på andra håll i landet.

Att statskyrkosystemet illa rimmar med religionsfrihetens principlär svårligen kunna förnekas, skriver Svenska Morgonbladet (fp):

> Man behöver inte gå till gängena Edens Beregrep och kräskningar mot enskilda människors trosoch samvetsfrihet från den monopolistade statskyrkan för att se detta. Även en statskyrka som blivit så tolerant, att den tillåter fritt utträde och icke längre med statens hjälp i medborgerligt avseende degraderar dem som begagnar sig av utträdesrätten, är ej alldeles av samma beskaffenhet från den fulla religionsfrihetens synpunkt.

46.000 cigarretter i beslag. Göteborgstullen har avslöjat en större cigarrettsmuggligasaffär och beslagtagit omkring 46.000 cigarretter hos två personer som köpt de insmugglade "limporna". Cirka 4.000 cigarretter är smuggelgodset hade redan gått ut i marknaden. Den bli varmed cigarretterna skulle distribueras har även beslagtagits. En sjätte man som smugglat i land godset är förvunnen.

Konstnär och bracka

I TVÅ BÖCKER ("The Card" och "The Regent") skildrar Arnold Bennett en ung man från "de fem städerna" som kommer sig upp genom några finurliga och fräcka affärstransaktioner och samtidigt blir ett "nummer" (a card) i sin hemstrakt genom lustighet, extravagans och originalitet i småsaker. Denry Machin är en oförvitlig medborgare och familjefader, fotalt ointellektuell och orefilekterad, med få och standardiserade åsikter, en snobb och en bracka. Men det finns ett drag av oskyldigt tokeri i hans läggning som bland annat förleder honom att resa till London, och ge sig in bland teaterfolk. Han bjuder en grupp skådespelare på supé och möter där för första gången "konsten" — en stor tragedienne reciterar Nashes "In Time of Pestilence":

> Brightness falls from the air;
> Queens have died young and fair;
> Dust has closed Helen's eye.

Machin blir en smula imponerad, men finner sig och säger något skämtsamt; en engelsman, en man från hjärtat av England, låter inte förskräcka sig.

Det är något typiskt för Bennett i den scenen. Han älskar både Machin och Nashe, han är inom rimliga gränser — både de Machin och Nashe. Inte en clown med förtvivlan och finess på djupet, längt därifrån, men en lycklig förening av konstnär och bracka.

Machindraget har under längre tider varit av stor betydelse för uppskattningen av Bennett, inte minst i Sverige. Det kan inte förvåna. En stor del av Bennetts enorma produktion kan åberopas för den synpunkten. Han skrev en serie fickfilosofier om hur man skall vara gift, hur man skall få ut det mesta av livet, hur man skall bli herre över sig själv osv. som i sig generande förståndighet erinrar om enquêtesvar i veckotidningar; det gäller att föra hushållsbok, att visa sin hustru små uppmärksamheter, att beskära sitt lynne, att ta livet leende och inte äta för mycket till frukosten. I den dagbok som Bennett förde från 29 års ålder till sin död (1897—1931) möter en tillämpning av dessa levnadsregler: han njöt av att räkna hop de pund han förtjänat och de ord han publicerat; den anda av självdisciplin och pedanteri som här slår emot oss erinrar inte om en Flauberts beslutbet, utan om en karriärists beräkningar. Då Bennet blev rik och medelålders blommade han i åskarinna, lustjakt och eleganta middagar, men han försummade inte att skriva sitt dagliga kvantum, att gå till sängs i tid och att bestiga vägen på morgnarna.

De många underhållningsoch äventyrsböckerna ger samma bild. Det knepiga och kolossala lockar Bennett: intriger i en atmosfär av lyx, makt och yttre storhet. Hans beskrivningar av hotell, varuhus och teatrar är berömda; man märker hur han njuter då den amerikanske miljonären på Grand Hotel Babylon omedelbart köper hela etablissemanget — därför att han inte har upplevelse av en vanlig biffstek och en pilsner. I de roligaste av dessa böcker lyckas Bennett förena det fantastiska och det hemtrevliga i sin högre grad än Conan Doyle. Olof Lagercrantz har i serien Bonniers favoriter" skildrat denna idealiska eskapistkombination, denna gemytliga trivialitet i sagoform. Enligt en gammal föreställning skulle Bennett ha skrivit dessa böcker b l o t t för att förtjäna pengar och kunna leva ett mera älskvärt liv ting. Det är ett misstag; Bennett hade roligt då han skrev underhållning; det var lika naturligt för honom som att vara "realistisk" konstnär, och ofta är det omöjligt att dra en bestämd gräns mellan den ena genren och den andra.

Bennett har generöst givit vapen åt sina belackare. Han kallade sig själv en konstnär "med starka merkantila intressen". I "The Truth about an Author" och "A Great Man" framställde han den lyckade författaren som en mer eller mindre medveten skojare, som serverar en enfaldig och sensationshungrig publik vad den vill ha. Varje tendens att posera som tänkare (annat än i fickfilosofiformatet) eller andlig ledare saknades; snarare tycktes han vilja posera som bracka, vare sig det skedde för att avvärja de kritiska eller för att vinna och ros sin väldiga publik.

*

I sin smak och sina ambitioner var Bennett lika mycket konstnär. Han läste och vördade de stora ryssarna och de stora franskmännen, och hans bittert skämtsamma självkritik var ett uttryck för att han kände sig vara dem odandligt underlägsen. "Mitt arbete kommer aldrig att bli mer än tredje klass bedömt efter en hög standard, men jag är listig nog att lura mina omgivande." Efter att ha läst om Raskolnikov skriver han i dagboken den 11 juni 1910: "Boken gjorde mig verkligt ickelad och förtvivlad över mitt eget arbete, som synes mig konstlat och forcerat vid en jämförelse" — men tre rader längre fram i dagboken står det "jag skrev nära 4.000 ord (bortåt 20 tryckrader) på 'Claythanger' i går och i dag". Bennett var nog intelligent för att betvivla sin storhet, men nog robust för att fortsätta ändå. Och vad som drev honom var inte några religiösa, politiska eller sociala teorier som hos de två kollegerna Wells och Galsworthy; Bennett var nästan abnormt fri från dylika åsikter, och vad han längtade efter var att göra något fulländat.

Denna rent konstnärliga åretlystnad framträder ständigt i dagboken. Atmintone på en punkt, i en detalj, ville han ge något nytt och stort. Vid ett tillfälle skriver han att skildringar av fjuktdom och död förefaller honom otillfredsställande; här skulle det gå att föra konsten ett steg vidare. Försöket, det mest ambitiösa försöket, gjordes många år senare i "Lord Raingo". Det är lysande, och efter lång tid och mödor känner man sig leva i denna miljö av oro, temperament, falskt glada besök och feberdrömmar — möjligen kan det sägas, och det pekar på vad som saknades hos Bennett, att döden själv alltför mycket mister sin fasa och nästan blir ett led i sjukhusrutinen.

Och likväl har Bennett skrivit en rad betydande böcker. Främst bruker nämnas "The Old Wives' tale" och "Clayhanger", romaner, som med humor och medkänsla ger en intim och detaljerad bild av förhållanden och människor i Bennetts hemtrakt — "de fem städerna" med deras porslinsindustri och deras puritanska, slutna, hårt arbetande invånare, vilkas lidelser någon gång slår igenom men — men också ett intryck av utveckling och omvandling, av tapperhet inför det obönhörliga, av kraft att förena sig med det enkelt men intill åtmstone sårprägiade. I "Riceyman Steps" finns snålheten framställd med en konst som tål jämförelse med Eugénie Grandet. Då bokhandlare Earlforwards gifter sig hjuthan han nästan lika smått hustru på besök i Madame Tussauds vaxkabinett; han går med ett styng i hjärtat med på att de dricker te, men förklarar sig vara sjuk då den tillfälligt blida och festliga makan föreslår även ett biobesök utöver programmet — berättelsen är så intensiv att läsaren drar en suck av lättnad när Earlforwards lyckas föra sin brud ut ur den alltför frestande lokalen.

Ibland har man en känsla av att Bennett inte utan frungång söker språnga den ram naturen anvisat honom. I småberättelserna från de fem städerna kommer vid sidan av det vardagliga och idylliska egendomligt öppna och brutala sidor, erinrande om de franska mästare som Bennett beundrade och om deras amerikanska efterföljare; novellen om hur byns idiot hjälper ståndföringen att hänga sig är sannerligen inte viktoriansk eller edvardisk. Till mästerverken i miniatyr hör enligt min mening "The Death of Simon Fuge". En museiintendent från London läser på väg till de fem städerna att den store konstnären Simon Fuge, som kommer från den trakten, är död; vid framkomsten träffar han Fuges gamla vänner och de flickor denne uppvaktat, men finner hos dem blott en munter banalitet; det tragiska och demoniska hos Fuge blir orimligt i denna miljö. Fuge, liksom många andra figurer hos Bennett, tycks vara den "riktige" konstnär som han själv inte trodde sig vara.

Bennetts noveller och romaner brukar kallas realistiska. Beteckningen är rimlig; man kan rent av tala om en alltför långt driven fakticitet med tidtabeller, upplysningar om löner och priser, en strävan att exponera det slags sakkännedom som vetgiriga turister förvärvar genom samtal med infödingar. Men om man påträffar många levande typer hos Bennett, saknar man "hela" människor. Pryderi och konventioner har varit hinder som hos så många andra av tidens författare. Vikligare är säkert en brist på sublitilet, känslostyrka och djupare fantasi. Bennett var medveten om det, han längtade alltid efter en upplicket eller en insikt som undgick honom. Men även hans längtan stannade inom helt korrekta gränser.

Det vore orätt att inte nämna att många mémoarskildringar vittnar om Bennetts generositet och mod, främst då det gällde K o n s t e n, den halvsjuklighet älskade. Då D. H. Lawrences bok "The Rainbow" undertrycktes hörde Bennett till de få som protesterade. Han behöll något som var hagnat mot popularitets- och penningjakt.

*

E tt generationsskifte i engelsk romankonst kan anses symboliserat av den stridsskrift som Virginia Woolf publicerade år 1924: "Mr Bennett and Mrs Brown". Den skall bli utgångspunkt för några reflexioner kring Bennetts och hans samtidas litterära ställning.

HERBERT TINGSTEN

Straff och moral

Från bryåchefen ERIK HEDFELDT i justitiedepartementet har Dagens Nyheter mottagit följande inlägg i diskussionen om straffets avskräckande verkan. Diskussionen avslutas härmed.

ARTIKELN "Straffteori och moralisk indignation" av fil. lic. Björn Ahander den 7 augusti kräver ett bemötande.

Artikeln utmynnar i ett önskemål om mera rättssociologisk forskning, och därі är barn att instämma. Men det är svårt att förstå varför författaren skall behöva rada upp en sim passa felaktiga påståenden för att komma till en så riktig slutsats. Det skulle emellertid föra för långt att bemöta och beritiga allt i artikeln som behöver en sådan behandling (det är märkvärdigt att det ofta kräver så mycket mera utrymme att rätta tokenskaper än att utrycka dem!). Jag måste inskränka mig till ett par synpunkter.

Till en början reagerar jag mot den vetenskapliga högdragenhet som präglar artikeln. Samhällsvetenskaperna är på de flesta områden ytterst ofullkomligt utvecklade, och det är ofrimligt att på dessa områden kräva en vetenskaplig underbyggnad för ställningstagande i särskilda frågor. Då man lärer använda sig av samma vetenskap det som om enligt författarens mening en kriminalpolitisk åtgärd saknade allt värde om därför inte kunde anföras "vetenskapligt hållbara skäl". Men det finns också något som heter praktisk erfarenhet, för att inte tala om vanligt sunt förnuft. I de flesta politiska — särskilt inrikespolitiska — frågor får man nöja sig med dylika tarvliga hjälpmedel.

Särskilt illa fimmar artikelns pretentiösa uppläggning med de elementära brister som författaren ådagalägger i fråga om vetenskaplig exaktihet. Skulden bygger han hela sin framställning på en begreppsmässig skillnad mellan "straff" och "påföljd", om vilken mycket är att säga, men först och främst att den är helt ovetenskaplig. Varje jurist vet att det här är fråga om en rent terminologisk skillnad, betingad av den historiska utvecklingen, och inte någon genomtänkt, konsekvent saksskillnad. En terminologi som — för att nu ta bara ett exempel — kallar förvaring i säkerhetsanstalt ett "straff" (såsom ofta sker; terminologin är till råga på allt vacklande), men inspärrning i säkerhetspsaviljong på sinnessjukhus en "påföljd" har angett att skaffa i vetenskaplig sammanhang.

Värst är emellertid författarens beskrivning av den riktning inom kriminalpolitiken som ligger vikt vid allmänprevention. Av artikeln måste den oinformerade läsaren få den uppfattningen att huvudsaken för denna åsiktskrifting skulle vara vad som kallas straffhägens moralbildande effekt. Detta är en förfalskning — ja, ordet är starkt, men det går inte av för mindre; om man sätter sig på så höga vetenskapliga hästar som författaren gör, får man verkligen vara litet mindre vårdslös med fakta. Den moralbildande effekten är en perifer sak — för min del lägger jag just ingen vikt vid den —, huvudsaken är självfallet den direkt avhållande verkan. "Är det risk att jag åker fast, och vad får jag i så fall?" — det är den fråga en normal människa gör sig då hon överväger ett brott.

Vad saken gäller är detta: då man diskuterar vilka olika påföljder som bör följa på brott är det inte likgiltigt om dessa påföljder från brottslingens personliga synpunkter är obehagliga eller lätt uthärdliga. Såsända vet var och en som praktiskt sysslat med ungdomsbrottslighetens problem att det på många sätt förträffliga institutet villkorlig dom har den nackdelen att det i många fall har för ringa i avskräckande verkan. Storstadernas ungdomar vet utmärkt väl att de första gången praktiskt taget kan räkna med villkorlig dom, och lägenden placeras förstagångarna på riskabla poster, ett tersom de dock riskerar minst. Detta är e t t exempel.

Här har endast varit fråga om att nödtorftigt hyfsa själva frågeställningen. Hur allmänprevention sedan verkar under olika förhållanden och vilken betydelse den till slut bör få i det kriminalpolitiska system met, det skulle kunna fylla volymer. Synd bara att de vilkas rull det är att skriva volymer ibland har så svårt med ABC.

ERIK HEDFELDT

ENVOY,

den utmärkta irländska tidskriften, har utsänt sitt tjugonde nummer, som också blivit dess sista. "Envoy, farväl", står det över förordet. Förevimmandet är behagligt, eftersom Envoy var ett salt i den engelskspråkiga litteraturen världen genom sina frejdiga och uppslagsrika artiklar. Omslaget pryddes visserligen av en passnig stengeisha, men den lilla katten som fräste vid dess fot symboliserar nästan bättre dess redaktionella andan.

Avskedsnumret innehåller något så ovanligt som en ytterst lovordande essä om Evelyn Waugh, som under senare år varit en utvald skottavla i de mer högtstarta ungdomen. Författaren, Arthur Cronin, slutar visserligen med det något gnava påståendet att Waugh ändå kommit mer än någon annan romanförfattare i an generation — där finns ju bl. a. Elisabeth Bowen, Graham Greene och Henry Green, som också gjort ett och annat. Men annars priser han Waugh från den synpunkt som ter sig förnuftigast, nämligen åskligheten, och påpekar med rätta att han är en förstklassig berättare och en naturbegåvad humorist av hög rang.

Häftet innehåller också en presentation av en nästan bortglömd irländsk författare vid namn Francis Stuart, som ännu lever och producerar romaner vilka enligt hans förespråkare utmärker sig för en blandning av våldsamma yttre händelser, livfulla sexualia och katolsk mysticism, varför det inte förefaller uteslutet att de skulle kunna uppleva en renässans just nu när alla tre saknerna tycks vara ganska omtyckta i litteraturen.

ÅKE RUNNQUIST

Polackerna får stanna

Utlänningskommissionen beslöt på måndagsförmiddagen att de tolv besättningsmännen från polska marinfartyget "Ilg 11", som på torsdagen den 2 augusti kom in till Ystad i samband med mytori ombord, inte skall avvisas. De har fått flyktingpass och uppehållstillstånd. De tolv polackerna befinner sig i uppsamlingsläget på citadellet i Landskrona.

Strejk vid Dramaten avgörs på tisdagen

Vid ett sammanträde på tisdagskvällen kommer scenarbetare och teknisk personal vid Operan och Dramaten, anslutna till Stockholms film- och teaterarbetarförening, att ta ställning till medlingskommissionens hemställan att ta upp till ny prövning dess förslag till uppgörelse i avtalstvisten med Teatrarnas riksförbund.

Medlingsförslaget var tillstrykt av båda parternas förhandlingsdelegationer, men det förkastades av arbetarparten vid ett medlingsmöte.

— Om förslaget avvisas, kommer strejkvarsel troligen utfärdas omedelbart, förklarar föreningens ombudsman Harry Jakobsson.

Farmaceutförhandlingar

Nya förhandlingar angående tjänstgöringsförhållanden och lönevillkor för omkring 1.400 farmaceuter vid apoteken började på måndagseftermiddagen, nio inför byråchefen Lode Wigtrand som opartisk ordförande. Parterna är Apotekarförbundet och Farmaceutförbundet.

Sexton länders läkare beser svenska sjukhus

Måndagen. 3 september anländer till medicinalstyrelsen vartdshälsovårdsorganisationens Europa public health administration Study group, som utgörs av läkare i första provinsialläkares ställning från 16 europeiska länder jämte professor Stampar från Jugoslavien.

Gruppen tar emot av generaldirektör Höjer, som orienterar om styrelsens verksamhet. Bl. a. besöka Statens institut för folkhälsan, Nationalföreningen mot tuberkulos och Stockholms stadsfullmäktige. Den 6—9 september blir det besök i Härnösand, Örnsköldsvik och på landsbygden i Västernorrland. Ian Var och en får följa provinsialläkare och distriktsläkare i deras arbete, varjämte olika sjukhus besöks liksom olika bostadstyper.

Den 10—12 september besöke Linköping. Centrala sjukvårdsberedningen i Stockholm får besök den 13 september och följande dag medicinalstyrelsen, där det blir sammanfattande diskussioner. Den 15 september reser gruppen på en motsvarande studietur till Skottland och Belgien.

Grävde ner 2.000 gömda i sylturkar

Över 2.000 kr. gömda i sylturkar, som grävts ned i en trädgård och sedan en husgrund i Tyringe har påträffats vid undersökningar. Ägaren till pengarna var en numera avliden målare som var känd för sin originalitet och som hela ville att sköldtegarna skulle få hans kvarlåtenskap.

I bygden var det känt att målaren brukade gräva ner värdesaker och penningar i jorden. Strax före sin död behövde han vid ett tillfälle kontanter och bad då en grannes gräva på en utpekad plats i trädgården. På en meters djup hittades där en gryttopp innehållande en förvarlig penningsumma.

Efter målarens död fick släktingarna höra hans talas om mannens undliga vana att gräva ner pengar. I lördags kom de överens om att under polisuppsikt gräva igenom den avlidnes tomt. Man fann då i jordytet i ett uthus två gjutburkar innehållande 316 kr. Vid fortsatta grävningar på nedanför påträffades en hinsgård ytterligare 1.700 kr. en glasburk omlindad med papper samt en större ned mot en av metter i marken.

Närmast, avtagare till den nedgrävda "skatten" är en i Amerika bosatt broder till den avlidne.

(DN, Malmö.)

Livsmedelsarbetarförbundets kongress konstituerade sig på måndagen. Till kongressordförande utsågs Gösta Eriksson, Stockholm, Nils Ernström, Hälsingborg, och Stig Fransén, Östersund, med Erik Zander, Stockholm, som huvudsekreterare. Kongressen godkände verksamhetsberättelserna för åren 1946—50. En längre diskussion uppstod om förbundsstyrelsens rapport om årets avtalsrörelse. Denna rapport godkändes dock. Kongressen har att behandla 104 motioner.

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.